

Jagt på souvenirs fra havets skatkammer

Samlermanien bliver sat på fri fod, når man går langs stranden, hvor vejr, vind og havstrømme sender alt godt fra havets overskudslager ind til landkrabberne.

JAN SKRIVER
indland@jp.dk

Som teaser for turen til havstokken i Jammerbugten mellem Bulbjerg og Blokhus sagde jeg til børnene, at vi med lidt held sikkert ville finde en 20 meter lang hval, hvis vi kiggede godt efter.

Med ét var der tændt op under entusiasmen, og øjnene var sat på stilke.

Nu går vi så på stranden få kilometer fra stedet, hvor en 17 meter lang finhval den 23. februar 2016 drev i land og blev den vinters publikums-træffer på vestkysten.

Altid noget at komme efter

Vi er taget på tur efter opskyl med naturvejleder Svend Møller Nielsen, der er leder af Naturcenter Fosdalen i Jammerbugt Kommune.

Han har havet lige ved hånden, som han flittigt bruger til at samle souvenirs fra Nordsøen. I naturcentret har han en imponerende samling af alt godt fra Vesterhavet, når vi snakker muslinger, snegle, skaller, krabber, ben, sten og vind- og vejrbitte stykker træ, men ingen større hvaler. Måske det vil ændre sig i dag.

»Opskriften på en god periode med opskyl er let

vind eller vindstille efter storm, og gerne hvor vejret har ændret strøm og vindretning til fralandsvind. Da er der en tendens til, at særligt meget materiale aflejrer sig på stranden, enten det drejer sig om muslingeskaller, træ eller måske ligefrem rav, som næsten alle mennesker kigger efter ved vestkysten. Men der er altid noget at lede efter og finde uanset vind og vejr,« siger Svend Møller Nielsen.

Ganske rigtigt. Filip Noah på ni år bøjer sig ned og samler en lille sort tingest op, som ligner et mysterium. Men der er en naturlig forklaring på den sorte læderagtige souvenir.

»Det er en ægkapsel fra en rokke. Dem kan der i perioder ligge mange af. Kapslerne, der svarer til skallen på et hønseæg, er luftfyldte og så lette, at de nogle gange blæser op i klitterne. Man kan også i opskyllet på stranden være heldig at finde ægkapsler fra rødhajen, der er den eneste danske hajart, som lægger æg,« siger Svend Møller Nielsen, mens vi leder videre efter storvildt og souvenirs.

En hilsen fra bæverne

En smukt formet kammusling dukker op og bliver skyllet ren af en krusning, der ikke vil være bekendt at kalde sig bølge i denne dovne og dvaske december. Kort efter finder vi kalkskaller, der er rester fra 10-armede sepia-blæksprutter, så nu ved vi, at der ude i Vesterhavet, hvor vi bader, lever både rokker, hajer og blæksprutter.

»Der er stort set ingen

OPSKYL VED VESTKYSTEN

Efterår og vinter er højsæson for opskyl. Mange af havets planter taber bladene ligesom deres kolleger på landjorden. Og det mere urolige vejrlig i vinterhalvåret sender flere døde dyr, fisk, snegle, krabber og muslinger ind på kysten, end det er tilfældet om sommeren.

Opskyllet af organismer kan groft opdeles i seks kategorier:

De drivende er langhalse, vandmænd, brandmænd og andre gopler.

De gravende er bræsteorme, sømus og dværgkonk.

De svømmende er f.eks. blæksprutter, fisk og ægkapsler fra rokker og hajer.

De kravlende kan være slangestjerner, søstjerner, konk-snegle og taskekrabber.

De nedgravede er skaller fra de næsten 50 arter af muslinger, der lever i sand- og mudderbunden i Vesterhavet. Her knivmusling, tøffelsnegl og i midten sandmusling.

De fastvoksedede er eksempelvis rurer, blåmuslinger eller sønemoner.

Kilde: Naturcenter Fosdalen

grænser for, hvad man kan være heldig at finde på stranden. For nogle år siden fik jeg af en strandvandrers indleveret et stykke træ, der var bidt over af en bæver. Man kunne se tydelige tandmærker fra den store gnaver. Hvordan pokker dette bævernavn var endt på en nordjysk strand ved vestkysten er lidt af en gåde. Måske er det kommet fra Tyskland via udløbet af floden Elben, hvor der lever bævere. Fra flodens udløb i Vadehavet har strømmen så fragtet bævertræet mod nord, hvor det er kommet ind på stranden i Jammerbugten. Det kan også være fra den danske bestand af bævere i Klosterheden Plantage. Områdets vandløb har måske ført bævertræet ud i Nissum Fjord og videre til havet,« siger Svend Møller Nielsen.

Strømmen går mod nord

En stor del af transporten på vandvejen langs den jyske vestkyst går fra syd til nord, og alt efter lokale vind- og strømforhold kan der aflejres mængder af opskyl i løbet af kort tid.

»For nogle år siden skyllede der mange steder eksotiske langhalse i land på vestkysten. Disse krebsdyr kan ligne noget fra en fremmed planet, og rigtig mange mennesker spurgte til de gådefulde væsener, der var kommet fra varmere områder mod syd. Golfstrømmen havde bragt dem nordpå til vores breddegrader. Det er også sket, at slangestjerner og sømus har optrådt i store mængder til stor undren for strandgæster. Slangestjerner

er såkaldte pighuder i familie med søstjerner, mens sømus er søpindsvin. Ofte kommer opskyllet ind meget lokalt, hvor det til gengæld giver store mængder af visse arter,« fortæller naturvejlederen.

Netop sømusene, havkartoflerne som de kaldes i folkemunde, kan man med jævne mellemrum være heldig at støde på som kilometerlange striber i opskyllet. De små søpindsvins lyse skaller er porøse og ikke stenhårde som de urgamle forstenede søpindsvin, vi finder i kalkrige områder på landjorden. Både sømus og slangestjerner hører til bundens faste beboere i Nordsøen.

Børn af jægere og samlere

Vi fandt ingen hvaler i opskyllet i dag. Ej heller så vi skyggen af søheste, som vi også havde i tankerne på vores tur, al den stund at der er fundet flere søheste i efteråret på vestkysten. Så chancen er der.

Til gengæld fik vi lommerne fulde af sten, som var under mistanke for at være rav.

Nu krydser vi fingre for en god, gammeldags storm, så vi kan komme afsted igen med større afkast fra havet. Vi er ikke for ingenting børn af jægere og samlere.

Jan Skriver er journalist og fotograf. Læs flere artikler om natur på

jp.dk/natur

Med en kystlinje på mere end 7.300 kilometer er Danmark et perfekt land at lede efter opskyl i. Vestkysten er blandt de mest gavmilde strøg. Foto: Jan Skriver